

Nr 233

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, *angående ändring av lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965.*

I samband med den föregående år genomförda höjningen av de kommunala ortsavdragen beslöt riksdagen, att kommunerna under de tre första åren efter det de höjda avdragen börjat tillämpas skulle erhålla full kompensation för inkomstbortfallet. Därvid skulle den metoden tillämpas att staten inträdde såsom skattebetalare i varje kommun i förhållande till ett så stort skatteunderlag som det kommunen gått miste om genom ortsavdragshöjningen, varvid skatteunderlagsbortfallet dock — i huvudsak — skulle fastställas till vad som framkomme vid omräkning av 1957 års skatteunderlag. Under åren 1961—1965 skulle viss avveckling av statens bidrag förekomma, så att den sammanlagda bidragssumman under det sista av dessa avvecklingsår nedbringades till ca 44 % av det ursprungliga beloppet.

Bidragsbeloppet beräknades 1957 för ettvarvt av åren 1958—1960 till 526,6 milj. kr. Det reducerade beloppet 1965 beräknades samtidigt till 232,9 milj. I de här nämnda siffrorna ingår dock även det provisoriska bidraget till kommunerna på grund av 1950 års ortsavdragsreform, de första åren med 46,8 milj. kr.

Enär bidraget bestämmes såsom om staten vore skattebetalare i varje kommun, får det betydelse att kommunerna i stor utsträckning höjt sina utdebiteringar från 1957. För 1957 var den genomsnittliga utdebiteringen i landets kommuner inkl. landstingsskatt 12 kr. 60 öre per skattekrona. För 1958 är motsvarande utdebitering 13 kr. 70 öre per skattekrona. På grund härav blir statens bidrag större än som beräknades 1957. Såsom framgår av statsverkspropositionen beräknas bidraget för 1958/59 till 581,4 milj. kr., d. v. s. 54,8 milj. mer än enligt tidigare beräkningar. Vid ett bibehållande av samma utdebitering under åren fram till och med 1965 skulle den totala skatteersättningen utgöra ca 3 680 milj. mot tidigare beräknat 3 330 milj. kr. Den nu företagna utdebiteringshöjningen skulle alltså för berörda period leda till en ökning av statens utgifter med ca 350 milj. kr.

Det bör i detta sammanhang beaktas, att en ortsavdragshöjning i sig själv inte innebär en skattesänkning utan en skatteomfördelning. Höjes sålunda de kommunala ortsavdragen utan att staten ger någon kompensation, uppkommer vid oförändrat uttaxeringsbehov en skatteöverflyttning

från lägre till högre inkomsttagare (även juridiska personer samt fastighetsägare med effektiv garantiskatt drabbas av ökad skatt). Ger å andra sidan staten full kompensation, sker överflyttningen från det kommunala till det statliga skatteunderlaget.

Vid oförändrat uttaxeringsbehov kan i sådant fall utdebiteringen bibehållas oförändrad, vilket innebär att kommunalskatten som sådan blir lägre. Eftersom kommunerna nu företagit väsentliga höjningar av utdebiteringarna, blir den kommunalskattelättnad som eljest skulle uppkommit reducerad och för vissa skattskyldiga helt eliminerad eller rent av förbytt i sin motsats. Utdebiteringshöjningarna betyder för statens del en utgiftsökning på ytterligare ca 55 milj. under kommande budgetår, samtidigt som lättnaden i den kommunala beskattningen reduceras med ett belopp som sammanlagt ej obetydligt överstiger 300 milj. kr.

Utgiftsökningen för staten är högst allvarlig med hänsyn till den försämring av budgeten som inträtt i förhållande till vad som 1957 antagits i fråga om budgetåret 1957/58. Enligt av riksräkenskapsverket numera företagen ny beräkning skulle driftbudgetens inkomster under detta budgetår komma att ligga ca 550 milj. kr. lägre än enligt riksstaten. Därtill kommer utgiftsökningar enligt tilläggsstater på ca 230 milj. och anslagsöverskridanden, som av departementschefen uppskattas till drygt 140 milj. kr. Försämringen kan alltså nu uppskattas till mer än 900 milj. Då det formella överskottet på driftbudgeten i riksstaten beräknades till 664 milj. kr., har man alltså att räkna med att driftbudgeten i verkligheten kommer att bli ej oväsentligt underbalanserad.

Vad angår budgetåret 1958/59 är budgeten tills vidare endast preliminär. Uppenbarligen är den dock så svag att stark återhållsamhet i fråga om statsutgifter skulle vara ytterst påkallad.

De olika omständigheter som här berörts synes oss göra det angeläget att riksdagen omprövar sin ståndpunkt rörande kompensationen. Enligt vår mening bör full kompensation utgå endast för ett i stället för tre år, alltså endast för 1958. Lämpligen kan avvecklingen därefter ske i samma takt som nu gäller fr. o. m. 1961. Den sammanlagda avvecklingstiden skulle därigenom bli sex i stället för åtta år. För de tre närmast följande budgetåren skulle härigenom statens kostnader för skatteersättningen kunna nedbringas med resp. 32,97 och 129 milj. kr. Sammanlagt skulle besparingen uppgå till ca 650 milj. kr. med följande fördelning på de olika bidragsgrupper kommunerna är indelade i.

Grupp	Milj.	Grupp	Milj.
1	0	5	68,2
2	12,6	6	51,3
3	37,8	7	50,7
4	49,6	8	379,8

Av bidragsminskningen skulle ca 480 milj. gå ut över de ca 150 kommuner som har minst så högt skatteunderlag per invånare som genomsnittet i landet. På övriga inemot 900 kommuner skulle falla ca 170 milj.

Den möjligheten föreligger givetvis att kommunerna genom nya utdebiteringshöjningar åstadkommer en ytterligare ökning av statsutgifterna. I samma mån stiger den besparing ett bifall till vårt förslag skulle innebära.

Det må framhållas att vid en ökning av inkomsterna i landet på t. ex. 3 % per år kommunerna redan efter 2 à 3 år kan beräknas ha fått så stor ökning av skatteunderlaget att denna uppväger eller överstiger det genom ortsavdragshöjningen föranledda skatteunderlagsbortfallet. Även sedd enbart från kommunal utgångspunkt kan därför den av oss föreslagna ändringen inte innebära några nämnvärda menliga verkningar.

Vi lägger nedan fram förslag till erforderlig ändring av lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965. Det torde vid bifall till motionen ankomma på Kungl. Maj:t att företaga behövliga ändringar i kungörelsen den 16 maj 1957 angående skatteersättning i anledning av 1957 års ortsavdragsreform (nr 205).

Under återopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte

1) besluta att full kompensation till kommunerna för skatteunderlagsbortfallet i samband med höjningen av de kommunala ortsavdragen skall utgå under ett år i stället för tre år; samt

2) antaga följande

Förslag

till

Lag angående ändring av lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 (nr 202).

Härigenom förordnas, att rubriken till lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 (nr 202) samt 1 och 3 §§ skola erhålla följande ändrade lydelse.

Lag

med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1963.

1 §.

Där i lag eller annan allmän författning finnes stadgat, att beträffande kommun, landstingskommun eller annan samfällighet, som äger beskattningsrätt, medelsbehovet skall, i den mån det ej fylles genom andra inkomster, täckas genom utdebitering i förhållande till de skatte kronor och skatteören vilka enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen vid senaste taxering påförts de skattskyldiga, skola vid fastställande av utgifts- och inkomststat för åren 1958—1963 bestämmelserna i 2—4 §§ gälla.

3 §.

Den utdebitering, som skall verkställas för ett vart av åren 1960—1963 skall beräknas i förhållande till det antal skatte kronor och skatteören, som vid närmast föregående års taxering påförts de skattskyldiga, med tillägg — utom i fråga om tingslag — av det antal skatte kronor, som staten skall tillskjuta i anledning av ortsavdragsreformen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stockholm den 25 januari 1958

Jarl Hjalmarson

Martin Skoglund

Leif Cassel

Elis Håstad

Einar Haegglom

T. G. von Seth

Ernst V. Staxäng